

CHUYÊN ĐỀ
DẤU CỦA NHỊ THỨC BẬC NHẤT

A TÓM TẮT LÝ THUYẾT.

1. Nhị thức bậc nhất và dấu của nó.

a) Định nghĩa nhị thức bậc nhất:

Nhị thức bậc nhất (đối với x) là biểu thức dạng $ax + b$, trong đó a và b là hai số cho trước với $a \neq 0$.

$x_0 = -\frac{b}{a}$ được gọi là nghiệm của nhị thức bậc nhất $f(x) = ax + b$.

b) Dấu của nhị thức bậc nhất

Định lý: Nhị thức bậc nhất $f(x) = ax + b$ cùng dấu với hệ số a khi x lớn hơn nghiệm và trái dấu với hệ số a khi x nhỏ hơn nghiệm của nó.

2. Một số ứng dụng.

a) Giải bất phương trình tích

- Dạng $P(x) > 0$ (1) (trong đó $P(x)$ là tích các nhị thức bậc nhất.)
- Cách giải: Lập bảng xét dấu của $P(x)$. Từ đó suy ra tập nghiệm của (1).

b) Giải bất phương trình chứa ẩn ở mẫu

- Dạng $\frac{P(x)}{Q(x)} > 0$ (2) (trong đó $P(x)$, $Q(x)$ là tích những nhị thức bậc nhất.)
- Cách giải: Lập bảng xét dấu của $\frac{P(x)}{Q(x)}$. Từ đó suy ra tập nghiệm của (2).

Chú ý: 1) Không nên qui đồng và khử mẫu.

2) Rút gọn bớt các nhị thức có lũy thừa bậc chẵn (cần lưu ý trong việc rút gọn để tránh làm mất nghiệm).

c) Giải bất phương trình chứa ẩn trong dấu giá trị tuyệt đối (GTTĐ)

• Tương tự như giải phương trình chứa ẩn trong dấu GTTĐ, ta thường sử dụng định nghĩa hoặc tính chất của GTTĐ để khử dấu GTTĐ.

Chú ý: Với $B > 0$ ta có $|A| < B \Leftrightarrow -B < A < B$; $|A| > B \Leftrightarrow \begin{cases} A < -B \\ A > B \end{cases}$.

Câu 1. Cho nhị thức bậc nhất $f(x) = 23x - 20$. Khẳng định nào sau đây đúng?

- A. $f(x) > 0$ với $\forall x \in \mathbb{R}$.
B. $f(x) > 0$ với $\forall x \in \left(-\infty; \frac{20}{23}\right)$.
C. $f(x) > 0$ với $x > -\frac{5}{2}$.
D. $f(x) > 0$ với $\forall x \in \left(\frac{20}{23}; +\infty\right)$.

Hướng dẫn giải

Chọn D.

$$5x - 1 > \frac{2x}{5} + 3 \Leftrightarrow 25x - 5 - 2x - 15 > 0 \Leftrightarrow x > \frac{20}{23}.$$

Câu 2. Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì đa thức $f(x) = x(x-6) + 5 - 2x - (10 + x(x-8))$ luôn dương?

- A. $\emptyset$.
B. $\mathbb{R}$.
C. $(-\infty; 5)$.
D. $(5; +\infty)$.

Hướng dẫn giải

Chọn A.

$$x(x-6)+5-2x-(10+x(x-8))>0 \Leftrightarrow 0x > 5 \text{ vô nghiệm.}$$

Vậy $x \in \emptyset$.

- Câu 3.** Các giá trị của x thỏa mãn điều kiện đa thức $f(x) = \frac{1}{x+2} + x - 1 - \frac{1}{x+1} - \sqrt{x^2+1}$
- A. $x \neq -2$ và $x \neq -1$.   B. $x > -1$.   C. $x \neq -1$.   D. $x \neq -2$.

Hướng dẫn giải

Chọn A.

$$\text{Điều kiện } \begin{cases} x+2 \neq 0 \\ x+1 \neq 0 \\ x^2+1 \geq 0 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x \neq -2 \\ x \neq -1 \\ x \in \mathbb{R} \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x \neq -2 \\ x \neq -1 \end{cases}.$$

- Câu 4.** Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì nhị thức bậc nhất $f(x) = \frac{2}{1-x} - 1$ âm?

- A. $(-\infty; -1)$.   B. $(-\infty; -1) \cup (1; +\infty)$.
C. $(1; +\infty)$.   D. $(-1; 1)$.

Hướng dẫn giải

Chọn B

$$\frac{2}{1-x} - 1 < 0 \Leftrightarrow \frac{2-1+x}{1-x} < 0 \Leftrightarrow \frac{x+1}{1-x} < 0 \Leftrightarrow \begin{cases} x < -1 \\ x > 1 \end{cases}.$$

- Câu 5.** Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì nhị thức bậc nhất $f(x) = (x-1)(x+3)$ không âm
- A. $(-3, 1)$.   B. $[-3, 1]$.   C. $(-\infty, -3] \cup [1, +\infty)$.   D. $(-\infty, -3) \cup [1, +\infty)$.

Hướng dẫn giải

Chọn B.

$$\text{Ta có } (x-1)(x+3) \geq 0 \Leftrightarrow -3 \leq x \leq 1. \text{ Vậy } x \in [-3, 1].$$

- Câu 6.** Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì nhị thức bậc nhất $f(x) = \frac{-4x+1}{3x+1} + 3$ không dương

- A. $\left[-\frac{4}{5}, -\frac{1}{3}\right]$ B. $\left[-\frac{4}{5}, -\frac{1}{3}\right)$ C. $\left(-\infty, -\frac{4}{5}\right]$ D. $\left[-\frac{4}{5}, +\infty\right)$.

Hướng dẫn giải

Chọn A.

$$\text{Ta có } \frac{-4x+1}{3x+1} + 3 \leq 0 \Leftrightarrow \frac{5x+4}{3x+1} \leq 0 \Leftrightarrow -\frac{4}{5} \leq x \leq -\frac{1}{3}.$$

$$\text{Vậy } x \in \left[-\frac{4}{5}, -\frac{1}{3}\right].$$

- Câu 7.** Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì nhị thức bậc nhất $f(x) = \frac{4}{x+3} - 2$ không dương

- A. $(-\infty, -3) \cup [-1, +\infty)$.   B. $(-3, -1]$.   C. $[-1, +\infty)$.   D. $(-\infty, -1]$.

Hướng dẫn giải

Chọn A.

$$\text{Ta có } \frac{4}{x+3} - 2 \leq 0 \Leftrightarrow \frac{2x+2}{x+3} \geq 0 \Leftrightarrow \begin{cases} x \leq -3 \\ x \geq -1 \end{cases}.$$

$$\text{Vậy } x \in (-\infty, -3] \cup [-1, +\infty).$$

- Câu 8.** Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì nhị thức bậc nhất $f(x) = |2x-5| - 3$ không dương

A. $1 \leq x \leq 4$.

B. $x = \frac{5}{2}$.

C. $x = 0$.

D. $x < 1$.

Hướng dẫn giải

Chọn A.

Ta có $|2x-5|-3 \leq 0 \Leftrightarrow |2x-5| \leq 3 \Leftrightarrow \begin{cases} 2x-5 \leq 3 \\ 2x-5 \geq -3 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x \leq 4 \\ x \geq 1 \end{cases} \Leftrightarrow 1 \leq x \leq 4$.

Vậy $x \in [1, 4]$.

Câu 9. Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì nhị thức $f(x) = \frac{x-1}{x^2+4x+3}$ không dương?

A. $S = (-\infty; 1)$.

B. $S = (-3; -1) \cup [1; +\infty)$.

C. $S = (-\infty; -3) \cup (-1; 1]$.

D. $S = (-3; 1)$.

Hướng dẫn giải

Chọn C.

$f(x) = \frac{x-1}{x^2+4x+3}$.

Ta có $x-1=0 \Leftrightarrow x=1$

$x^2+4x+3=0 \Leftrightarrow \begin{cases} x=-3 \\ x=-1 \end{cases}$

+ Xét dấu $f(x)$:

x	$-\infty$	-3	-1	1	$+\infty$
$x-1$	-	-	-	0	+
$x+1$	-	-	0	+	+
$x+3$	-	0	+	+	+
$f(x)$	-		+		- 0 +

+ Vậy $f(x) \leq 0$ khi $x \in (-\infty; -3) \cup (-1; 1]$.

Vậy $x \in (-\infty; -3) \cup (-1; 1]$

Câu 10. Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì nhị thức bậc nhất $f(x) = \frac{2-x}{2x+1}$ không âm?

A. $S = \left(-\frac{1}{2}; 2\right)$.

B. $S = \left(-\infty; -\frac{1}{2}\right) \cup (2; +\infty)$.

C. $S = \left(-\infty; -\frac{1}{2}\right) \cup [2; +\infty)$.

D. $S = \left[-\frac{1}{2}; 2\right]$.

Hướng dẫn giải

Chọn D.

Ta có $2-x=0 \Leftrightarrow x=2$

$2x+1=0 \Leftrightarrow x = -\frac{1}{2}$

+ Xét dấu $f(x)$:

x	$-\infty$	$-\frac{1}{2}$	2	$+\infty$
$2-x$	+		+	0 -
$2x+1$	-	0	+	+
$f(x)$	-		+	0 -

+ Vậy $f(x) \geq 0$ khi $x \in \left(-\frac{1}{2}; 2\right]$.

- Câu 11.** Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì nhị thức $f(x) = x(x^2 - 1)$ không âm?
A. $(-\infty; -1) \cup [1; +\infty)$.   **B.** $[-1; 0] \cup [1; +\infty)$.   **C.** $(-\infty; -1] \cup [0; 1)$.   **D.** $[-1; 1]$.

Hướng dẫn giải

Chọn B.

Cho $x(x^2 - 1) = 0 \Leftrightarrow \begin{cases} x = 0 \\ x = 1 \\ x = -1 \end{cases}$.

Bảng xét dấu

x	$-\infty$	-1	0	1	$+\infty$		
$x-1$	-		-	0	+		
x	-		-	0	+		
$x+1$	-	0	+	+	+		
$f(x)$	-	0	+	0	-	0	+

Căn cứ bảng xét dấu ta được $x \in [-1; 0] \cup [1; +\infty)$

- Câu 12.** Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì nhị thức bậc nhất $f(x) = |2x-3|-1$ không dương?
A. $1 \leq x \leq 3$.   **B.** $-1 \leq x \leq 1$.   **C.** $1 \leq x \leq 2$.   **D.** $-1 \leq x \leq 2$.

Hướng dẫn giải

Chọn C

$|2x-3|-1 \leq 0 \Leftrightarrow |2x-3| \leq 1 \Leftrightarrow -1 \leq 2x-3 \leq 1 \Leftrightarrow 1 \leq x \leq 2$.

- Câu 13.** Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì $f(x) = 5x - \frac{x+1}{5} - 4 - (2x-7)$ luôn âm
A. $\emptyset$.   **B.** $\mathbb{R}$.   **C.** $(-\infty; -1)$.   **D.** $(-1; +\infty)$.

Hướng dẫn giải

Chọn C.

$5x - \frac{x+1}{5} - 4 - (2x-7) < 0 \Leftrightarrow 14x + 14 < 0 \Leftrightarrow x < -1$.

Vậy $x \in (-\infty; -1)$.

- Câu 14.** Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì $f(x) = x^2 - 2x + 3$ luôn dương
A. $\emptyset$.   **B.** $\mathbb{R}$.   **C.** $(-\infty; -1) \cup (3; +\infty)$.   **D.** $(-1; 3)$.

Hướng dẫn giải

Chọn B.

Ta có $x^2 - 2x + 3 = (x-1)^2 + 2 \geq 2, \forall x \in \mathbb{R}$. Vậy $x \in \mathbb{R}$.

Câu 15. Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì đa thức $f(x) = x^2 + 9 - 6x$ luôn dương

- A. $\mathbb{R} \setminus \{3\}$.   B. $\mathbb{R}$.   C. $(3; +\infty)$.   D. $(-\infty; 3)$.

Hướng dẫn giải

Chọn A.

Ta có $x^2 + 9 - 6x > 0 \Leftrightarrow (x-3)^2 > 0 \Leftrightarrow x \neq 3$.

Vậy $x \in \mathbb{R} \setminus \{3\}$.

Câu 16. Tìm tham số thực m để tồn tại x thỏa $f(x) = m^2x + 3 - (mx + 4)$ âm

- A. $m = 1$.   B. $m = 0$.   C. $m = 1$ hoặc $m = 0$.   D. $\forall m \in \mathbb{R}$.

Hướng dẫn giải

Chọn D.

$m^2x + 3 - (mx + 4) < 0 \Leftrightarrow (m^2 - m)x < 1$.

+ Xét $m^2 - m = 0 \Leftrightarrow \begin{cases} m = 0 \\ m = 1 \end{cases}$ thì bất phương trình đã cho có nghiệm.

+ Xét $m^2 - m \neq 0$ thì bất phương trình đã cho luôn có nghiệm

Vậy $\forall m \in \mathbb{R}$ thỏa YCBT.

Câu 17. Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì đa thức $f(x) = 2x + \frac{3}{2x-4} - \left(3 + \frac{3}{2x-4}\right)$ âm

- A. $2x < 3$.   B. $x < \frac{3}{2}$ và $x \neq 2$.   C. $x < \frac{3}{2}$.   D. Tất cả đều đúng.

Hướng dẫn giải

Chọn B.

Ta có: $2x + \frac{3}{2x-4} - \left(3 + \frac{3}{2x-4}\right) < 0 \Leftrightarrow \begin{cases} x \neq 2 \\ x < \frac{3}{2} \end{cases}$.

Câu 18. Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì đa thức $f(x) = 2(x-1) - x - (3(x-1) - 2x - 5)$ luôn dương

- A. $x \in \mathbb{R}$.   B. $x < 3, 24$.   C. $x > -2, 12$.   D. Vô nghiệm.

Hướng dẫn giải

Chọn A.

Ta có $2(x-1) - x - (3(x-1) - 2x - 5) > 0 \Leftrightarrow x - 2 > x - 8 \Leftrightarrow -2 > -8$ (luôn đúng).

Vậy $x \in \mathbb{R}$.

Câu 19. Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì nhị thức bậc nhất $f(x) = 5(x-1) - x(7-x) - (x^2 - 2x)$

luôn dương

- A. Vô nghiệm.   B. $x \in \mathbb{R}$.
C. $x > -2, 5$.   D. $x > -2, 6$.

Hướng dẫn giải

Chọn A.

Ta có $5(x-1) - x(7-x) - (x^2 - 2x) > 0 \Leftrightarrow 5x - 5 - 7x + x^2 > x^2 - 2x \Leftrightarrow -5 > 0$ (vô lý).

Vậy vô nghiệm.

Câu 20. Với x thuộc tập hợp nào dưới đây thì đa thức $f(x) = x^2 - 6x + 8$ không dương.